

BIM Atzeneta del Maestrat

Època XI N° 5 - gener/marcç 2018

Des de ca la Vila

La AODL informa

A Atzeneta cal saber

Col.laboracions

Tradicions

Gent d'ací

Ens conten des del Col.legi

Medi Ambient

Des de la UJI

Atzeneta Antiga

Les associacions parlen

Atzenetins pel món

El temps i la Meteo a Atzeneta

TROBADA UNA ESTELA IBÈRICA
A ATZENETA

CASTELL D'HIVERN

SANT ANTONI

Agenda

HORARIS

AJUNTAMENT

De dilluns a divendres de 9 h a 14 h.

Dissabte de 9h a 13 h.

www.atzenetadelmaestrat.es

Facebook: Ajuntament d'Atzeneta del Maestrat

ESCOMBRERIES

A partir de les 20 h.

RECOLLIDA D'OBJECTES VOLUMINOSOS

El quart dimecres de cada mes.

CEMENTERI

Tots els diumenges (hivern de 15 h a 17 h i estiu de 16 h a 18 h).

ALTRES SERVEIS A L'AJUNTAMENT

TREBALLADORA SOCIAL I PSICÒLOGA

Dilluns de 10'30 h a 14 h al CSP.

ARQUITECTA MUNICIPAL

Dimarts de 10 h a 14 h a l'ajuntament.

VETERINARI

Dimecres de 10 h a 11 h a l'ajuntament.

NOTARI

Dijous cada 15 dies a l'ajuntament.

DEPENDENCIA

A partir de les 10 h, els dies prefixats, al CSP.

TELÈFONS D'INTERÉS

AJUNTAMENT 964 37 00 18

CENTRE SOCIAL POLIVALENT (CSP) 964 37 09 19

CENTRE DE SALUT 964 37 05 43

GUÀRDIES 698 614 472

FARMÀCIA 964 37 00 54

COL.LEGI PÚBLIC 964 73 82 50

BANKIA 964 37 00 53

BBVA 964 37 00 04

BANTIERRA 964 37 01 64

GUÀRDIA CIVIL 964 37 00 63 062

CASA ABADIA 964 37 03 36

EXTENSIÓ AGRÀRIA 964 39 96 90

AUTOS HICID 964 20 01 22

EMERGÈNCIES 112

INFORMACIÓ 012

HOSPITAL GENERAL 964 72 65 00

HOSPITAL PROVINCIAL 964 35 97 00

HORARI D'AUTOBUSOS

ATZENETA-L'ALCORA-CASTELLÓ

ATZENETA

Eixida 6'30 h

L'ALCORA

Arribada 7'30 h
Eixida 7'35 h

CASTELLÓ

Arribada 8'00 h
Eixida 18'00 h

ATZENETA

Arribada 19'30 h

VISTABELLA-ATZENETA-CASTELLÓ

VISTABELLA

Eixida 6'00 h

ATZENETA

Arribada 6'50 h
Eixida 7'00 h

CASTELLÓ

Arribada 8'30 h
Eixida 15'30 h

ATZENETA

Arribada 16'50 h
Eixida 17'00 h

VISTABELLA

Arribada 18'00 h

Edició: Ajuntament d'Atzeneta

Coordinació: www.teescribologuequieras.com

Impressió: Paperam Impressions

Disseny: Juan Gil

La gent que fem aquest BIM volem que estiga obert al major nombre d'opinions. Tot aquell que vulga col.laborar, de qualsevol manera, ens ho pot fer arribar a l'ajuntament o a l'adreça electrònica bimatzeneta@gmail.com.

Col·laboracions, incloses les fotogràfiques, d'aquest número:

Associació d'ames de casa (Tere Vayá), CRA Penyalgosa, Jaime Casanova, Arcadio Vidal, Melchor Rovira, Paco Esteller, Pilar Ferreres, Miguel Ángel Moliner, Vicenta Molés, Jaume Gil, Leonardo Gil, Javier Cuevas, Diego Velasco, Paco Usó

Estalviar, per a quí?

El ciutadà del carrer, entre els quals s'inclou aquest editorialista, sovint es deixa portar per la seua visceralitat ideològica i per eixa demagògia política que insuflen uns mitjans de comunicació escorats al seu. Vol significar l'anterior, sense entrar en incomoditats d'idearis propis i aliens, que amb prou faenes sabem quasi gens del que ocorre quan es tanquen els micròfons i s'apaguen les càmeres, que quan la intimitat s'ensenyoreix dels qui tenen comandament en BOE, solament resisteix la nostra especulació desconeixedora.

El nostre grau d'exigència és, en massa ocasions, producte del nostre desconeixement del modus operandi institucional, sotmesos sovint els càrrecs representatius per normatives, lleis, directives tant municipals, autonòmiques, estatals o europees. Un embull de lleis que en ocasions impedeixen portar a la pràctica projectes per la seua dificultat no ja pressupostària sinó burocràtica.

Circumscribint-nos al marc municipal, eixe ciutadà, sovint crític amb allò que entén oposat a la seua percepció dels interessos de la seua localitat, requereix dels seus polítics locals actuacions que eixa madeixa de normatives interconnectades no permet, i desoïnt les múltiples traves legals que ho impedeixen no poques vegades, a sovint elevem la veu i el desencantament creient tenir raó quan solament ens envolta la inòpia. Em continue incloent.

Segueix sense voler aquesta editorial endinsar-se en la sensibilitat política, però sí considerem oportú el fer pedagogia amb l'actual sistema de finançament municipal i amb la seua corresponent execució pressupostària.

Sense embuts, perquè la xifra és pública, i perquè representa una d'eixes incongruències del sistema, una d'eixes contra les quals elevem la veu i l'estupefacció, cal ressenyar que l'Ajuntament d'Atzeneta no solament no té deute contret amb cap entitat bancària, sinó que sota la seua titularitat, els seus comptes llancen un saldo favorable de vora 1.300.000 euros aparcats en la via morta i forçosa del 0'7% d'interès, als quals cal afegir al voltant de 100.000 euros anuals que se sumen a aqueixa quantitat pel superàvit econòmic de cada exercici.

Per què està retintut aqueix capital si amb ell es podrien escometre inversions que renovarien algunes infraestructures municipals necessitades i es podria incentivar fins i la creació de llocs treball? La respos-

ta està en el concepte de sostre de despesa. Este emmarca el límit de despesa pública no financer (sense incloure els interessos del deute) en el qual poden incórrer les administracions de l'Estat per a no posar en risc l'estabilitat dels comptes del país.

I per què solament s'escolta aquest concepte des de fa uns anys? Per la Llei d'Estabilitat Pressupostària que va aprovar el Govern fa cinc anys. La crisi va espantar a l'Executiu a dictar la Llei Orgànica de Sostenibilitat Pressupostària en 2012, animat per Brussel·les que observava amb preocupació un dèficit pressupostari proper al 10%. Ara no solament l'Estat ha d'ajustar-se a uns principis d'estabilitat dels comptes, sinó també les comunitats –que van disparar els seus dèficits durant la recessió– i els ajuntaments.

Amb la compensació que els gestors eficients procuren als no eficients, el Govern compensa el dèficit públic i castiga, sense eufemismes, a ajuntaments com el nostre, a mantenir retintut uns diners per a reparar el dèficit de l'Estat, de les autonomies amb saldo negatiu i d'ajuntaments endeutats per a presentar davant Brussel·les un balanç amable.

Durant els últims temps s'escolta un clam municipal provinent d'ajuntaments de gestió exemplar com el d'Atzeneta perquè se'ls permeta alliberar eixos fons que podrien potenciar les inversions municipals i d'esta manera contribuir a estabilitzar població i atraure a potencials veïns.

Confiam que les reivindicacions mancomunades dels ajuntaments eficients davant el Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques presidit per Montoro, servisquen per a desbloquejar uns recursos econòmics patrimonials dels municipis amb la finalitat que puguin revertir en els propis municipis i no en la comptabilitat general d'un país. Alguna promesa recent hi ha del ministre sobre aquest tema, però les promeses en política no cotitzen massa alt en la borsa de la credibilitat.

Des de ca la vila

PLE DE L'AJUNTAMENT SESSIÓ ORDINÀRIA CELEBRADA EL 27 D'OCTUBRE

Assistents: Alcalde: Santiago Agustina Segarra.

Tinents Alcaldes: Aarón Agut Medall, Consuelo Bertran Porcar.

Regidors: César Marín Fabra, Leonardo Gil Bertran, José Barberà Centelles, Francisco Centelles Escrig, Mª Inmaculada Jiménez Escrig, Norma Escrig Broch.

Secretari: Félix Ángel Roche López.

A continuació s'exposa una síntesi del Ple Municipal celebrat el 27 d'octubre. Si algú te interès a conèixer l'acta en la seua integritat, està a la seua disposició en les dependències municipals prèvia petició.

1º - LECTURA I APROVACIÓ DE L'ACTA DE LA SESSIÓ ANTERIOR

Puntualitza l'alcalde que:

- Que s'han rebut objectes no de les antigues guerres carlistes sinó de la guerra civil.
- Que la COPUT, les seues actuacions no les realitzarà en l'Av. Castelló sinó en la CV-170 entre unes altres.

2º - RATIFICACIÓ SOL·LICITUD DE FORMALIZACIÓ DEL CONVENI DE COL·LABORACIÓ AMB LA DIPUTACION PROVINCIAL PER A LES OBRES DE CONEXIÓ A LA XARXA GENERAL DE SANEJAMENT I 1ª FASE DE LA CONSTRUCCIÓ DE BANYS PER A LA ZONA D'ESPLAI DE "LA CASILLA".

3º - RATIFICACIÓ SOL·LICITUD DE SUBVENCIÓ A LA DIPUTACIÓ PER A LA REHABILITACIÓ DE L'EDIFICI DE "LA CASILLA" PER A CENTRE DE INTERPRETACIÓ TURÍSTICA DEL PENYAGOLOSA - FASE I

4º - RATIFICACIÓ DECRET SOBRE SOL·LICITUD ADHESIÓ AI CODI ÈTIC DEL TURISME VALENCIÀ

El Codi Ètic del Turisme Valencià és una adaptació a la realitat i idiosincràsia de la Comunitat Valenciana

realitzada per l'Administració Turística Valenciana del Codi Ètic Mundial per al Turisme, després de la seua adhesió a l'Organització Mundial del Turisme.

Vist que en aquest Codi s'arreglen els valors i els compromisos i pautes de conducta a seguir per a fer de l'hospitalitat l'eix central d'un turisme sostenible i responsable, el ple, per unanimitat acorda assumir com a ajuntament les decisions que es prenguen en la mesura d'afavorir-lo.

5º - RATIFICACIÓ DECRET SOBRE SOL·LICITUD DE SUBVENCIÓ PER A LA CONTRACTACIÓ DE PERSONES ATURADES PER A BRIGADES FORESTALS (EPAMER 2017).

6º - DACIÓ EXPLICACIONS ESCRITS RESOLUCIONS DE L'ALCALDIA

L'alcalde informa:

- S'ha engegat l'obra de La Casilla.
- S'han tingut converses amb la Conselleria d'Educació per a millorar el Centre Escolar així com l'arranjament d'una sèrie de desperfectes.
- Ens han citat per a informar-nos del Pla d'edificació de noves escoles, indicant-nos que no entrem en açò però que sí ens concedirien una obra menor entorn dels 40.000.00 euros que ens ocuparíem de tramitar i gestionar en l'Ajuntament.
- Que el Taller d'Ocupació comença el 27 de desembre.
- Que estan en marxa les obres de la rotonda de la gasolinera que s'estan realitzant per la COPUT.
- Sobre la comarcalització s'ha sol·licitat informe i s'ha remès fa una setmana a la Conselleria corresponent per a reforçar l'escrit que s'havia fet.
- Que es farà l'Escola de Nadal contractant uns monitors al igual que la de Pasqua.

L'AODL informa

Nou portal web d'Atzeneta del Maestrat

Atzeneta del Maestrat estrena nova web, una nova imatge, una pàgina més dinàmica, visual, transparent i accessible per a tots els usuaris.

Aquest ajuntament amb la col·laboració del Servei d'Assistència informàtica de la Diputació de Castelló, ha confeccionat un nou disseny del portal que s'adapta a qualsevol dispositiu electrònic (mòbil, tablet,..). Un canvi que era necessari gràcies a la constant evolució de les noves tecnologies, i que l'antiga web ja es trobava desfasada.

A primera vista encontrem tres grans blocs que fan referència als VEÏNS, VISITANTS i SEU ELECTRÒNICA.

A la part de baix de la web podem trobar accessos directes com la benvinguda de l'alcalde, les oficines municipals, l'agenda, les notícies, el directori, xarxes socials...

I a la part inferior, s'entornen les notícies més destacades del municipi que tenen una important rellevància o són de més interès pels al usuaris.

A banda dels canvis estàtics de la web, aquesta inclou una millora tecnològica, i consisteix que la informació publicada cada dia en el nou portal, automàticament i de manera immediata es publica també a la nova aplicació mòbil dels ajuntaments.

Aquest nou projecte de l'aplicació web que portarà a terme la Diputació, encara no està operatiu, però que en breu i quan acaben de migrar totes les web dels diferents ajuntaments estarà en marxa i serà visible per als ciutadans.

Us recordem que la web del nostre ajuntament és la següent: www.atzenetadelmaestrat.es

Vos animem a que entreu i li pegueu una ullada!

L'AODL
Pilar Ferreres Garcia

A Atzeneta cal saber

Dia de l' arbre a Atzeneta

L' alumnat de l' escola del nostre poble va realitzar el dia 30 de gener diferents activitats per celebrar el dia de l' arbre.

Enguany es va comptar amb la col.laboració de la gent del Taller d' ocupació que els ha acompanyat a fer la plantació al pou del Guàrdia i els han organitzat una xicoteta representació de teatre.

Milliores al Castell

L' Ajuntament d' Atzeneta ha realitzat una actuació al Castell consistent a substituir l' antiga caseta de la cisterna per un pou de pedra, més adequat a l' entorn monumental, millorant així l' impacte visual que produïa aquella construcció.

Sant Antoni i Carnestoltes a la unitat de respir

La gent de la Unitat de Respir no se'n perd una. En el seu dia van celebrar la festa de Sant Antoni, fent prims i rotllets. I per Carnestoltes no sols es van disfressar, sinó que ells mateix es van confeccionar les disfresses. Ens agrada veurèls amb eixa energia.

Licitació del nou dipòsit d'aigua potable

El 18 de gener se va publicar al DOCV la licitació per part de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural de les obres de construcció d'un nou dipòsit d'aigua potable per al nostre poble.

La inversió de 394.727,82 euros, serà assumida en la seua totalitat per la Generalitat. La corporació vol agrair des d'aquest espai el que s'haja atés aquesta reivindicació de ja fa tants anys i que el nostre poble necessitava.

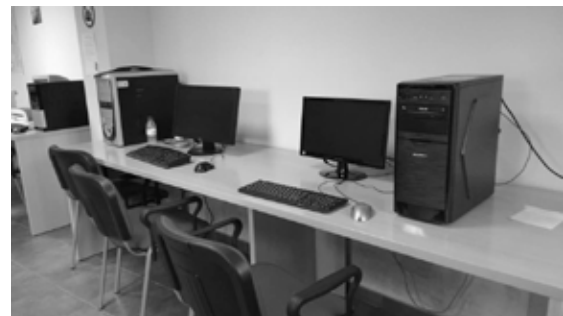
Vols vindre a l' escola matinera?

L' Ajuntament d' Atzeneta del Maestrat recorda que té a disposició del veïnat el servei d' escola matinera.

Millores dotacionals a la biblioteca

Els reis mags van passar també per la Biblioteca i van deixar 4 ordinadors nous, que ja estan a disposició dels que vulgueu utilitzar-los durant l'horari d'apertura.

Escoleta de nadal. Eixida al pou del guàrdia

Els alumnes de la I Escoleta de Nadal, organitzada per l'Ajuntament, es van mostrar molts actius. Inclós van fer una eixida a un lloc emblemàtic del nostre poble, el Pouet del Guàrdia.

Allí van gaudir dels jocs tradicionals preparats per Leo i Marcos, els seus monitors.

La fira de la Puríssima declarada festa d'interés turístic provincial

La Generalitat, atenent la petició del nostre Ajuntament, va publicar el dia 15 de febrer al DOCV la declaració com a festa d'interés turístic provincial de la Fira de la Puríssima, que com és sabut per tots, se celebra al nostre poble el 8 de desembre. Sens dubte la menció suposa un reconeixement a allò immemorial de la festa i a la seua consolidació any rere any pel dinamisme necessari per a adequar-la als temps.

Ha neixcut una rotonda

La rotonda d'Atzeneta del Maestrat ja és una realitat. La complexa cruïlla on conflüïxen les carreteres d'accés a Castelló, Vistabella, Xodos i la Torre d'en Besora és ara una intersecció més segura per al trànsit motoritzat i els vianants. La Conselleria d' Obres Públiques i Infraestructures de la Generalitat Valenciana va finalitzar les seues obres de construcció a finals de febrer.

L'Ajuntament d'Atzeneta vol agrair a la Direcció General d' Obres Públiques la seua atenció, una vegada més, a les diferents propostes que li ha presentat el nostre Ajuntament.

Tronc furtat

La matinada del 9 de febrer va desaparèixer part del tronc d' un xiprer del cementeri, amb el qual es tenia previst recuperar una antiga passera de la rambla.

La crida veïnal feta des de l' Ajuntament que inclou va ser portada durant unes hores de l'edició digital del diari Mediterráneo no va donar resultat i a hores d'ara el tronc deu cremar com a biomassa o deu d'haver sigut matèria prima per a alguna fusteria. Vandalisme ecològic també és vandalisme.

El campionat del món de trail i la CSP passaran per Atzeneta

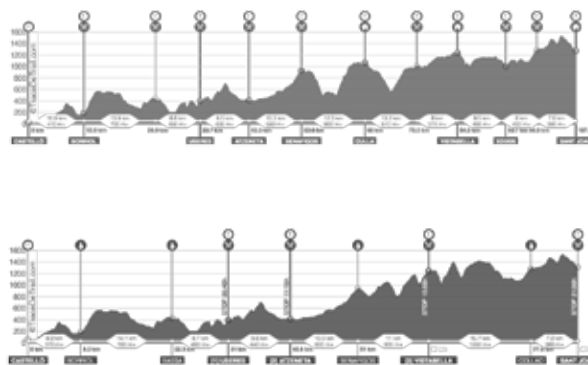
La present edició de la CSP i la nova prova de 80 Km dissenyada per a formar part de l'elenc de carreres escollides del Campionat del Món de Trail, recorreran per Atzeneta.

Ambdues carreres, juntament amb la MIM, organitzades per Peñagolosa Trails HG, tindran lloc el dissabte 12 de maig.

Com és costum, el Club de Muntanya At-Zenet prestarà la seua col·laboració en el punt d' avituallament de la nostra localitat.

L'expectació que ha generat l'actual edició, fruit d'aqueixa inclusió en el calendari de la Copa del Món, atraurà sens dubte a un públic nombrós.

Publiquem els perfils de les dues proves.

Exposició de pintura

El día 24 de març es va inaugurar a la sala d'exposicions de l'ajuntament una pictòrica de l'artista Mati Bellés. La mostra romandrà oberta fins el 9'abril.

Aznetetins a la selecció

Jordi Monferrer i Jordi Carratalá representaran a la Selecció Valenciana en la Copa de España de Carreras por Montaña FEDME, portant el nom d'Atzeneta per tota la geografia nacional. La projecció de tots dos és un fet. Confiem que la ratxa de bons resultats seguísca a nivell nacional.

Activitats del taller d'ocupació

L'alumnat del Taller d'Ocupació ha vingut realitzant diferents activitats que formen part del seu programa formatiu, com un Taller de Truficultura, una visita a la planta de tractament de residus de Reciplasa o un Curs de Fitosanitaris. A més a més, també ha volgut sumar-se a la commemoració del Dia Internacional de la Dona.

Pujada a la nevera

Ja està de nou ací. Una edició més i en són 18, el Club de Muntanya At-Zenet organitza la Pujada a la Nevera, tot un clàssic en el ventall de curses de muntanya de la província de Castelló. Serà el dissabte 7 d'abril, més o menys quan este BIM arribe a les mans dels veïns. Encara que pareixerà ja fora de lloc, al proper número publicarem un extens reportatge fotogràfic de la prova.

Sens dubte, l'experiència i el bon fer del club, convertiran la nova edició en un nou èxit.

Trobada una estela ibèrica a atzeneta

En un bancal d'oliveres de la partida de la Madonya, no massa lluny de la població, es va trobar, ja fa mes de 30 anys una estela que va romandre en un ribàs fins que en agost de 2017, Antonio Nebot i Jaume Gil, van retrovar de nou la pedra i van contactar, pensant que allò era alguna cosa més que una pedra, amb Ferran Arasa, tota una autoritat en matèria de la recerca arqueològica.

La peça, de gran valor històric, de 98 x 40 va ser confirmada com a ibèrica per l'expert que va destacar la seua singularitat per ser la primera troballa d'estela decorada a les terres de Castelló.

En aquest número del BIM sols hi fem una resenya del descobriment. En el proper hi publicarem un article divulgatiu, signat pel propi Ferran Arasa, on ens donarà compte de tots els detalls que envolten l'estela.

Neteja i recuperació de sendes

La brigada de treballadors de L'EPAMER de l'Ajuntament d'Atzeneta, subvencionada per la Generalitat Valenciana, està realitzant tasques de neteja i recuperació de diferents sendes i camins del nostre terme municipal.

Algunes de les recuperades són les del camí del Bosquet, el camí de la Volta o el camí de les Mores. La llavor és, a més de vistosa i conciliadora amb la natura, d'allò més pràctica perquè permet gaudir a peu dels nostres ecosistemes.

Marxa de la dona

El dia 17 de març i amb una més que nutrida participació es va celebrar a Atzeneta la marxa per la dona organitzada per l'Ajuntament amb l'objectiu de solidaritzar-se amb les reivindicacions del col·lectiu femení.

La concentració va discórrer amb un esperit festiu i va partir de la Plaça de la Font amb un recorregut de 7 km on es va obsequiar amb una motxilla i refrescos a les participants.

Col.laboracions

FOC

Foc d'amor
i brases del passat
i el desamor
Foc en el cor
gel en la sang
Foc en la pell,
ja és un amic vell
Foc enemic del aigua
associació mortal de l'alma
Foc almacenat
bomba retarda
Foc cremador
bon purificador
Foc, terra, aire, sol
quatre cavallistes
de vida mort i presents
Foc, vida i mort
no el controles
i eres mort.

Atzeneta 5/8/13

Paco Usó

SOMNI

Ensomniava tota la nit i el dia
en una xicona que no tenia
al despertar-me
com el fum desaparèixia.
Les persones tenim somnis
si no els tinguérem
les nits i els dies
serien grisos i tots iguals.
Volia la teua presència
notava que el teu cos em tocava
prompte m'en vaig adonar de la teua
com de lo sol que estava.
Recorde la frescor de la teua boca
el suau tocar de les mans
el tacte sedós del teu pèl
però no recorde el teu nom.
Calor al llit
perfum en tota l'habitació
al obrir els ulls sols jo.
El somniar és gratis
la realitat cara
si somniar-se fora real
que barata sèrie la vida.

Atzeneta 04/08/2017

Paco Usó

Tradicions

Castell d'hivern

El diumenge 28 de gener els atzenetins van acudir a una de les seues dos romeries anuals, el Castell d'hivern.

Certament el dia, desapacible, va fer honor a l'estació i no va facilitar la concurrència, però així i tot, es van complir ritus i horaris i la tradició es va afermar un any més.

Els clavaris, com sempre generosos en les seues atencions, van obsequiar a qui es va voler acostar a l'interior d'un Castell cada any més arreglat, mes vistós, més sonor de campana.

La pròxima a l'abril.

Un Sant Antoni més

El dissabte 20 i el diumenge 21 de gener, a Atzeneta del Maestrat, com en molts altres municipis de la província es va celebrar Sant Antoni, una festa que orbita entorn del foc i als animals i que forma part de l'imaginari ancestral de la Comunitat Valenciana i a la qual Atzeneta no és aliena.

La fórmula commemorativa al sant es manté invariable al llarg de dècades. Els veïns dels carrers Puríssima i Arnaus van exercir de clavaris i van organitzar els festejos.

El dissabte, dia gran, es va celebrar la processó de cavalleries amb el pendó del sant sobre una d'elles. Tres fogueres, una en la placeta de la Presó, una altra al començament del carrer Puríssima i la tercera, immemorial, en la Plaçeta, van avivar el foc de la tradició al pas dels equins i els seus genets per un dia.

Al seu acabament, repartiment de pastissos i prims, no solament per als participants en la processó sinó per a tot aquell, nadiu o visitant, que va voler guardar cua. El nombre de peces fornegades s'incrementa cada any en prova de la bona salut de la festa.

El diumenge, unes evolucionades corregudes van rematar un cap de setmana clàssic en el calendari que enguany es va mostrar amable en el meteorològic malgrat que el fred mai ha impedit que la pràctica totalitat dels veïns se sumen a la festa i la consoliden amb la seua participació.

Gent d'ací

La fatalidad no entiende de protagonismos. Cuando lees esta entrevista, Vicentica ya no estará entre los vivos, pero cuando conversábamos con ella, nada en su vitalidad conformista hacía presagiar una partida tan apresurada al planeta de la memoria. Hemos querido preservar la suya y reproducimos nuestra percepción de su persona tal y como la concebimos cuando no mediaba la enfermedad. Que sus dioses la mezan en la eternidad, le sobraba fe para ello.

La virtud de la serenidad

Vicentica, una clásica en el paisaje de Atzeneta

Juanma Velasco

Llovizna, quizá un poco más. Las postrimerías del invierno presentan en Atzeneta ese cariz amable que solo se tuerce en alguna madrugada poco conciliadora con la buena salud de los almendros todavía en flor. La puerta está abierta según lo convenido. El reloj del campanario ajusta vespertinamente con las seis. Comparemos dos, un fotógrafo solidario con mi desacierto para con los objetivos y yo mismo, desarmando de nada ajeno a mi propia memoria y esa capacidad que me arrogo para surfear sobre las

conversaciones.

La elegida para la sección nos recibe sentada en su trono a motor. Peinada con esmero, con pendientes clásicos decorando femininamente sus lóbulos, con un cutis en desacuerdo, por bien conservado, con esos 72 años que confiesa casi al comienzo de la charla, sin disfraz alguno, con un orgullo de supervivencia que la vuelve no solo natural sino próxima, compuesta con esas fibras multitudinarias que forjan a las gentes sencillas, pero que en su caso han aprendi-

do a vivir con una resignación exenta de protestas ante una minusvalía extrema del sentido del tacto y de la movilidad.

Ella sí es d'ací, ya iba siendo momento, en concreto del Mas d'en Jaume. Nacida en 1945, cuando la posguerra española comenzaba a debilitar el hambre en los estómagos, el mismo año en que Hitler se suicidó para alivio del planeta, Vicenta Moles Gil, en adelante Vicentica, se asomó a la atmósfera con una inconveniencia bulbosa en la médula espinal que la condenaba a la alternativa entre una cirugía que la volvería insensible de cintura a pies, o la seguridad de una muerte ineludible a medida que la protuberancia creciera y anulara del todo los estímulos nerviosos y las funciones básicas del organismo. No era infrecuente que numerosos niños naciesen, en aquella España sometida por el atraso y la dictadura, por una deficiencia en el ácido fólico, con la malformación congénita conocida como espina bífida.

Escogieron sus padres por ella porque a los 14 meses, cuando ingresó en el quirófano, su capacidad de elección era inexistente y cualquier vida, por coartada que devenga, siempre suele ser preferible a cualquier muerte. En Barcelona pues, un cirujano del que no guarda memoria, cercenó lo que los protocolos quirúrgicos dictaban y la dejó apta para una vida limitada en lo sensorial, pero plena en lo intelectual. Afirma no congeniar con las fotografías que hacen de ella el foco del objetivo, pero no protesta de más cuando la apuntan con uno. Presumo que no le disgusta sentirse protagonista de una sección de la que se ha perdido, casi protesta, el último capítulo que enmarcaba a Ripo. Desde que murió su padre, treinta y tres años atrás, vive sola, sin otra ayuda que la que le presta una mujer que le asea la casa por las mañanas. Cuando vivía su progenitor era ella, paradójicamente, quien se ocupaba de sus primeras necesidades. Lo hacía desde esa entrega filial hereditaria que venía implícita de serie en las mujeres de antaño, cuando en aquellos tiempos de color sepia imperaban otros valores, otro sentido de la obediencia, otras marcas de agua incompatibles con la rebeldía.

Treinta y tres años más tarde sigue cocinando, en primera persona, pero ya solo para ella. Se viste y se desviste también sola, se acuesta y levanta sin ayuda, se acicala igualmente sola, y sola transcurre pese a que recibe visitas a diario.

Entiende, y asume, desde una filosofía personal incontestable, que la soledad es un destino consecuente con su determinismo de nacimiento, y con él convive, sin traumas, sin conflictos con el mal humor, sin pedirle cuentas a la humanidad, ni menos a Dios, de quien se confiesa seguidora, amiga, deudora, siempre desde su condición de mujer sosegada que despide una de esas serenidades contagiosas.

Mantiene una fe practicante que la ha llevado hasta 21 veces a Lourdes, no con ánimo de que la virgen titular obrase un milagro sobre ella, sabedora de que lo suyo no es reversible por todopoderoso alguno, sino porque se sentía confortada en aquel paraje, reforzada la espiritualidad, acompañada, desconozco si subconscientemente consolada, por no pocos que todavía presentaban peor motricidad que la suya y una vida más esclavizada a su minusvalía. Algunos días le reza a ese Dios de las ausencias, o de las compañías, pero sin ritualizarlo, de ella hacia ella misma, quizá con un lenguaje propio libre de corsés; no hurgo tanto en sus entresijos, no debo.

Lamenta la escasa adecuación del urbanismo de Atzeneta para con quienes cabalgan sobre una silla de ruedas. Aunque reconoce avances, todavía estos no le permiten sortear demasiados obstáculos que a los bípedos se nos antojan inexistentes. Suele salir a comprar, a jugar a un bingo inocente los domingos por la mañana en un Hogar del Jubilado adaptado, este sí, a su causa motora; acostumbra a "pasear" por sus inmediaciones vecinales, pero el invierno la arredra y la mantiene a cobijo la mayoría de las horas. Los sábados por la noche su casa acoge una timba doméstica de guiñote, a cuatro o, extrañamente, a seis, en la que alguna vez los jugadores incluso habrán apostado garbanzos como el mayor de los vicios. No obstante a las carencias urbanísticas, la instalación ya lejana de un ascensor en el ayuntamiento le ha permitido acceder a alguna exposición en su planta superior. Queda demasiado todavía por adecuar en materia de supresión de barreras arquitectónicas, conciencia hay de ello entre los municipales, pero los ritmos son lentos, quizá demasiado lentos.

Me intereso por su primer encontronazo con el

mar. Rememora que debía tener alrededor ya de los cuarenta años, de la mano de un matrimonio de Vila-real del que desconozco los detalles de parentesco o afinidad. Infiero que le debió parecer desmesurado, casi infinito, ayudaría esa liquidez inabarcable del horizonte. Cuando me intereso por sus viajes, una primera irreflexión la lleva a responder que apenas ha salido de Atzeneta, pero a medida que la conversación se extiende y le fuerza la memoria, se le acuden Terra Mítica y Port Aventura, y el Oceanographic, y Albarracín, y Valencia, y esa aludida veintena larga de expediciones a Lourdes. Intuyo que algún destino más queda sin descorchar en sus recuerdos. No contabilizan las idas y venidas a Castellón, en su mayoría por motivos de salud, destechada últimamente por una trombosis que asume como hereditaria y que fue la razón que apartó a su madre de la vida hace ya 48 años. Una reciente estancia de 17 días en el Hospital General acabó con la visión de su ojo derecho, menoscabo visual que hubiera pasado desapercibido para fotógrafo y relator sin su testimonio. La

pérdida no parece haberla arredrado y la sobrelleva con una naturalidad que sobrecoge. Y no finge, no sabría; ni sobreactúa, ni menos dramatiza.

Remontada a su infancia, evoca sus muletas toscas de madera con las que "correteaba" por cualquier rincón del pueblo. Evoca también las escaleras insalvables para sus piernas inertes del colegio de la Plaza; se sonríe cuando se retrotrae hasta su madre transportándola a sus espaldas para salvar los peldaños y depositarla en el aula. Menciona su primera silla de ruedas, gentileza de Mosén Saura; debía tener Vicentica diez, doce años, no puede precisar, familiar todavía en las retinas para muchos vecinos la estampa de aquella tosquedad rodante. La dibuja con la palabra, destacando aquella cadena accionada manualmente con la que no podía soportar el desnivel de algunas cuestas. Le sobreviene un ramalazo de nostalgia triste cuando se retrotrae a sus amigas infantiles. Relata que cuando la adolescencia las fue dotando de su consciente femenino dejaron progresivamente de empujar

su silla y la fueron dejando de lado porque Vicentica no podía seguir ninguno de sus ritmos, ni los lúdicos, ni los emocionales, ni los biológicos. Achaca, sin rastro alguno de reproche histórico, aquel descuido paulatino de la amistad a la condición humana, al cansancio que destila el ocuparse de manera reiterativa del diferente cuando el diferente entorpece el día a día y no pertenece a la familia.

Afuera se mantiene la lluvia fértil, pero en el interior prevalece un calorcillo de manga corta. Se declara televidente recalcitrante. No se ruboriza cuando manifiesta tener escaso apego por la lectura, ni siquiera de revistas pese a que en la década de los setenta regentó, durante seis años y en su domicilio (el vecindario mayor de 50 años lo recordará con nitidez) un medio quiosco con revistas, cromos, chucherías y alguna que otra nimiedad infantil, con el ánimo de cotizar y acceder a su actual pensión. Nos muestra, sin asomo de vanidad, sus creaciones enmarcadas de punto de cruz, algunas de ellas verdaderas obras maestras de orfebrería textil, que han ocupado millares de horas de dedicación de su tiempo excedentario.

El timbre de su voz no delata sus años, incluso después de una hora larga de charla, le irrumpe vibrante, animosa, locuaz. La conversación derrota sobre las anécdotas, sobre vivencias pretéritas, sobre la ausencia de temor que le profesa a la muerte. Vicentica solo le teme a la desprotección de la enfermedad, como tememos todos, replicamos, pero sus miedos están curtidos, domesticados por las limitaciones de una vida coherente y ejemplar y los nuestros atenuados por una plenitud en decadencia y por una educación que pasa sobre la muerte de puntillas.

Admiro su entereza existencial, su estoicismo vitalista, pero no puedo, no podemos evitar una grima fisiológica cuando nos narra su reciente operación de fémur, quebrado tras una caída, para la que no necesitó de anestesia alguna como consecuencia de la ausencia absoluta de sensibilidad de su tren inferior. Perturba imaginar la escena, la conversación fluida entre equipo quirúrgico y paciente. Positiva hasta en extraer las ventajas de su destino, Vicentica alude a que no tuvo que guardar el protocolo de la eliminación de la anestesia para beber y comer al poco de terminada la intervención.

No se la aprecia revuelta por la intrusión de un extraño en sus emociones con ánimo de hacerlas públicas entre sus paisanos, o si lo está, lo resguarda con esa sabiduría introspectiva con la que la Naturaleza toca a las personas que entienden que posicionarse en la queja solo acentúa la variante improductiva del inconformismo. Cuando abandonamos la casa, no recuerdo si todavía llovía.

Ens contem des del Col·legi

Primera collita de l'hort en exclusiva per al BIM!!

L'alumnat de l'aulari d'Atzeneta del CRA del Penyagolosa, ja ha fet la primera collita de l'any en l'hort escolar que hi ha al nostre jardí. El mestre de música Alejandro ens ha ajudat a mantindre l'hort net i sa, ens ensenya a respectar la natura i conrear bons aliments. Aquestos aliments ha format part de la dieta del menjador escolar. Aliments ecològics i sans per a mantindre'ns sans.

Cartes del alumnes

Visita de Felipe Peña al col.legi

Els alumnes de 1r i 2n estudiem:

L'UNIVERS

El dimarts 13 de març va vindre a explicar-mos coses de l'univers, Felipe que en sap molt.

Ens va explicar els diferents cosos que hi ha a l'espai: galàxies, estrelles, planetes, satèl·lits, meteoris, nebuloses, asteroides...

Ens va portar un cartell ple de fotos de nebuloses, uns cartonets on hi havia pols còsmica, un tros de meteorit i roca i un altre metàl·lic / un telescopi i unes ulleres per a veure el sol (mai em de mirar al sol directament).

En
Ens va explicar el moviment i la formació dels planetes amb una corda, nosaltres erem els planetes i ell el sol.

També ens va contestar les preguntes que li vam fer.
Ens va agradar molt la seva visita.

Gràcies Felipe!!

Visita a la biblioteca

Visita a la biblioteca

Els xiquets i xiquetes de tercer van visitar la biblioteca del poble acompanyats per Fina, la mestra mestra i Leo i Hector, els mestres de pràctiques. Allí ens va rebre Lucia, la bibliotecària per explicar-nos les diferents sales i els diferents tipus de llibres que podem trobar en cadascuna d'elles. També ens recordà les normes de la biblioteca i cada xiquet i xiqueta vam elegir un llibre per llegir-lo a casa. Els xiquets que no tenien el carnet de soci es van fer un.

Així que ja ho saps: fer-te soci i podràs passar-ho molt bé llegint la gran quantitat de llibres que hi ha a la biblioteca del nostre poble.

Jordi Branchardell Medall

Medi ambient

Paco Esteller

Curruca mosquitera

- **NOMBRE CASTELLANO:** Curruca mosquitera.
- **NOMBRE CIENTÍFICO:** Sylvia borin.
- **CLASIFICACIÓN:** Orden Paseriformes familia Silvidos.
- **HÁBITAT:** Campos de cultivo, parques y jardines.
- **ÁREA DE DISTRIBUCIÓN:** Europa, Asia y África.
- **CARACTERÍSTICAS:** Mide uno 13 cm, las partes superiores presentas una coloración castaño uniforme, las inferiores son pálidas. El aspecto general del plumaje es bastante apagado.
- **VIDA Y COSTUMBRES:** Anida en los árboles de escaso porte o entre los matorrales, es un nido de forma de copa, en cuya construcción participan los dos miembros de la pareja, por regla general realizan dos puestas, constituidas generalmente por 4-5 huevos, que son incubados por ambos sexos, durante 11-12 días. Las crías, nidícolas son asistidas por ambos progenitores y abandonan el nido a los 9-10 días.

Fresa

- **NOMBRE CIENTÍFICO:** Fragaria vesca.
- **FAMILIA:** Rosáceas.
- **SINONIMAS:** Maduixera, arratze, freseira.
- **DESCRIPCIÓN:** Planta vivaz de cepa pequeña, de raíces pardas de las que salen las hojas dentadas. Flores pedunculadas, blancas o amarillentas, solitarias. El fruto es casi redondo, algo apuntado, rojo, succulento y fragante. El verdadero fruto sin embargo son unos granitos verdes de punta negra que hay en la carne de la fresa.
- **PROPIEDADES:** Diurético, antiinflamatorio, ictericida, adelgazante, etc.
- **PARTES UTILIZADAS:** Hojas, raíces y fruta.
- **COSECHAR EN:** Primavera - otoño.
- **COMO SE USA:**
  - **Para la salud:** Diurético.

Infusión: poner 30 gramos de hojas con las raíces en un litro de agua hirviendo dejar reposar, colar y edulcorar, tomar tres tazas al día.

La misma infusión se utiliza para combatir las diarreas y las inflamaciones de las encías o de la garganta.

- **Para la cocina:**

Se comen así y se emplean en la elaboración de mermeladas, jarabes, helados, licores, tartas, etc.

- **Para la belleza:**

Contra el enrojecimiento de la piel.

Poner unos emplastos de hojas frescas machacadas de fresal. También el jugo de fresas, mezclado con leche fresca, constituye una buena loción emoliente y lenitiva.

 Des de la UJI**EL CAMÍ DE VISTABELLA***Miguel Ángel Moliner*

Al números anteriors del BIM hem mostrat alguns dels vestigis arqueològics catalogats més antics que tenim al terme municipal: el Castell, el Tossalet de la Valera i la Cova de Pere-Tomàs. Hui voldria continuar aquesta sèrie parlant d'una referència que fa Arasa (1994 i 2001) a l'existència d'un antic camí comercial.

Un dels trets característics de la romanització va ser la construcció d'una xarxa viària per raons militars i comercials. És molt coneguda la xarxa de vies que partien de Roma i s'estenien per tot l'imperi (d'ací ve la dita "tots els camins porten a Roma"). La Via Augusta era la que passava pel Mediterrani ibèric i, més concretament, recorria les terres de Castelló de nord a sud. L'arc de Cabanes marca el punt exacte per on passava la Via Augusta molt prop del nostre poble. Cal dir que els romans aprofitaven camins antics, els quals eren millorats gràcies als avançats coneixements d'enginyeria que tenien. Així, la via Augusta va aprofitar el recorregut de la via Heraclea, que ja

era utilitzada pels poblats ibèrics.

Al 2001, el professor Arasa va publicar un llibre editat per la Diputació de València amb el títol La romanització a les comarques septentrionals del territori litoral valencià. Poblament ibèric i importacions itàliques en els segles II-I a.C. En aquest llibre, Arasa (2001) descriu la xarxa de camins iberoromans que vertebrava les terres de Castelló i que aprofitaven els corredors entre muntanyes i els passos orogràfics naturals. Hi havia dos camins paral·lels a la costa: el camí litoral (des de Vinaròs, per Alcalà de Xivert, Rivera de Cabanes, fins a la Plana de Castelló i després continuava en direcció sud) i el camí interior-Via Heraclea-Via Augusta (pel corredor de Sant Mateu, juntant-se amb el camí litoral a la Plana de Castelló, i en direcció sud). A més, hi havia quatre camins que anaven de fondejadors o ports de la costa cap a l'interior, i arribaven a les terres aragoneses actuals: el camí de Morella (seguint el curs de la rambla de Cervera), el camí dels bandejats (des

de Castelló, per la rambla de la Viuda, passant per l'Alcora, pujant per Figue-roles, Llucena i Villahermosa), el Camí dels Millars (des d'Almassora, pel riu Millars, passant per Onda, Fanzara i cap a Terol), i el Camí de Vistabella (del qual parlarem a continuació).

Us faig la transcripció literal de la descripció del recorregut del camí de Vistabella que fa Arasa (2001, pàgina 257):

Comença a la Ribera de Cabanes, a l'altura de la Torre de la Sal, però sense que se n'haja conservat el traçat en el primer tram des d'aquest jaciment (Muncharaz, 1985, 32; Andreu, 1988, 40- 41; Arasa i Abad, 1989, 30). Després de passar per la vora del Bordissal i el Tancat, al peu del Tossal de Mortòrum, amb el topònim de camí de la Fusta travessa la serra prelitoral per l'assentament del Campello i arriba al Pla de l'Arc, on deixa a l'esquerra la Serreta i el Mas de la Costa i la Costa, i més endavant el Tossal de Gaidó. Després de travessar el pla, des de Cabanes continua per

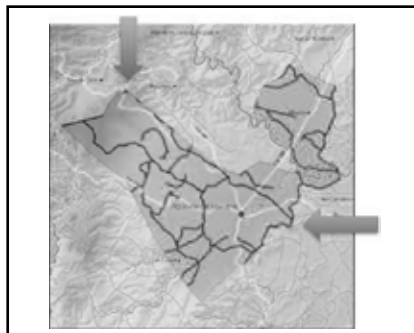

la Vall d'Alba i la Pelejana, travessa la rambla Carbonera i segueix pel coll de la Bassa fins a Atzeneta. Més endavant segueix pel coll del Vidre fins a Vistabella, travessa el Pla i es dirigeix cap al riu Montlleó que passa pel mas del Pont en direcció a Mosquerola (Terol). Un itinerari alternatiu per al primer tram d'aquest camí podia ser el que remunta el riu Xinxilla des de la Ribera, al peu del Castell de Miravet, i per les Santes arriba al Pla de l'Arc per la vora del Mas de la Costa, des d'on s'uniria amb l'anterior prop del Tossal de Gaidó.

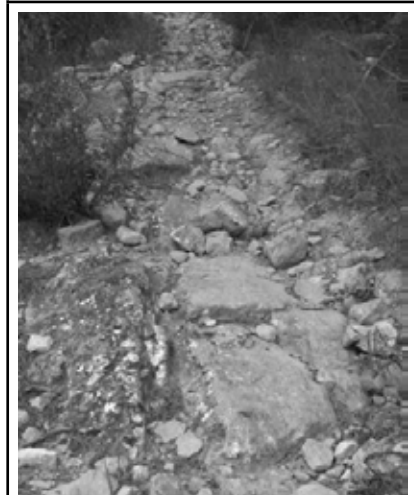
L'existència d'un important assentament ibèric en la costa al principi d'aquest camí li dona un indubtable caràcter comercial, a partir del qual es distribuïrien els productes d'importació entre els assentaments de l'interior. La seua notable extensió i el considerable volum de ceràmiques tardorepublicanes que s'hi han trobat, permeten deduir que degué jugar un paper fonamental en les activitats comercials del període iberoromà en aquesta zona.

Arasa (1994) afirma que la presència de ceràmiques d'importació als jaciments demostra l'existència de xarxes comercials que connecten els llocs de desembarcament de la costa amb les zones d'interior d'accés més complicat. Com ja s'ha comentat, el camí de Vistabella connectava la costa amb el territori de l'actual Terol. Començava al jaciment de Torre de la Sal (Ribera de Cabanes), que era el fondejador més important de l'època en aquestes terres; el camí continuava en direcció nord-oest, a través dels actuals termes de Vall d'Alba,

les Useres i Atzeneta fins a Vistabella, des d'on continuava, travessant el Riu Monlleó, cap a Mosquerola. La trobada de proves d'intercanvi de monedes entre la costa i l'interior manifesta la importància que va experimentar el tràfic comercial al voltant d'aquest camí. Aquesta via explica també la trobada de ceràmiques romanes d'importació al Castell i al Tossal de la Valera.

Les vies pecuàries a Atzeneta del Maestrat

Camí vell de Castelló: rodades de carro

Seguint Arasa (2001), el recorregut del camí de Vistabella pel terme d'Atzeneta podria ser el següent: entraria per l'actual Coll de la Bassa, baixaria pel camí vell de Castelló fins la zona de la Gravera; creuaria la rambla d'Atzeneta pel Molí de les Solades, continuaria pel Pla de Batalla, cementiri i la zona de les Sénies fins al quilòmetre

13 de l'actual carretera de Vistabella (CV-170); seguint per l'actual carretera de Vistabella, passaria la Venta, creuaria el barranc i, agafant durant uns metres la carretera de Benafigos, continuaria per l'antic camí de Vistabella fins al Coll del Vidre.

Sembla que la part de recorregut pel pla coincideix amb l'Assegador Reial del Mas de la Serra, que té una llargària de 10km pel nostre terme, i una amplada d'uns 25m en molts trams (al mapa s'assenyala amb dues fletxes l'entrada i l'entrada del terme, i es destaca amb un traç gros el recorregut d'aquest assegador reial d'acord amb el catàleg de vies pecuàries de la Generalitat Valenciana). Ara bé, si acceptem aquesta hipòtesi, hi ha el dubte de si l'entrada al terme municipal seria pel Coll de la Bassa, pel barranc de la Roca del Sol o pel barranc del pou del Guàrdia.

Per tant, els antics pobladors de les nostres terres (segles II i I abans de Crist) tenien connexió amb la costa i amb l'interior, i es beneficiaven del trànsit de mercaderies i de persones pel camí de Vistabella, que afavoria l'adopció de nous costums i estils de vida. Aquesta connectivitat facilitava l'intercanvi de béns econòmics produïts al nostre terme i la compra de productes de l'exterior. Per sort, malgrat les grans transformacions del territori i el pas dels segles, hui en dia aquest camí està encara es pot transitar en la part del pla d'Atzeneta.

Atzeneta antiga

En aquest numero volem portar la semblança d'alguns personatjes il.lustres d'Atzeneta.

1.- Joan Baptista Bertran i Ahis.

El Venerable Joan Baptista Bertran és una de les figures més esmentades d'Atzeneta del Maestrat. Nascut al poble en 1530, fou fill d'un cardador de llana. Després d'estudiar germànica a

Traiguera marxà en 1550 a cursar estudis a la Universitat de València. Ací establí amistat amb el seu cosí Sant Lluís Bertran. Ordenat sacerdot, establí el seu ministeri a la seua població natal. Després d'atendre espiritualment la parròquia de Benlloch, en 1575 fou nomenat rector de l'Alcora, on morí amb fama de santedat al 1601.

Es conserva un preciós llenç a la seua parròquia natal d'Atzeneta, on el representa en oració davant la imatge de Crist Crucificat i la Verge dels Dolors. La pintura, d'un anònim artista valencià, fou realitzada poc després de 1626, any en el que el nebot del Venerable, Pere Molés Bertran, a qui pertany l'escut heràldic, aconseguí privilegis a les Corts de Montsó.

2.- Pasqual Frígola Ahís Xacmar i Beltrán.

Escriptor, polític i president de Lo Rat Penat

Atzeneta del Maestrat, 1822 - València, 1893. Va ser un escriptor i polític valencià, ennoblit com a Baró de Cortes de Pallars el 1858 i de Roaia el 1865, així com senyor del Castell de Xirell. Era casat amb la germana del marquès de Mirasol.

Va ser membre del Partit Moderat després del cop d'estat de Leopoldo O'Donnell el 1856 i fou nomenat diputat provincial pel districte de Torrent (Horta Oest). Posteriorment fou diputat provincial per Montcada (Horta Nord) i diputat a Corts Espanyoles. El 1867 fou nomenat senador vitalici, però va cessar amb la Revolució de 1868.

Aleshores marxà a París, on es va posar al servei del fill d'Isabel II, el futur rei Alfons XII. Quan aquest fou nomenat rei, el va nomenar director de la Gaceta de Madrid i administrador de la Impremta Nacional, alhora que militava al Partit Conservador en la fracció dirigida per Francisco Romero Robledo.

En el seu aspecte d'escriptor destaquen les seues obres "Julianito" (1875) i "Recuerdos de caza" (1876).

Fou el novè i el undecim president de Lo Rat Penat (1887-1889 i 1891-1893), on va idear la rellevant batalla de flors de la Fira de juliol. El seu caràcter amable i ingeniós va seguir donant prestigi a l'entitat i també potenciar els seus aspectes lúdics.

3.- Mossèn Jesús Miralles Porcar, historiador.

Per ell sabem que va nàixer a Atzeneta el 1937, en plena guerra civil, fill del ferrer Josep Maria Miralles, d'Atzeneta, i Josepa Porcar, de Lluca. Als

11 anys entrà al seminari de Tortosa seguit les passes del seu germà -i futur missioner- Ricard (conegut com a "el Barbas"). Es va ordenar el 1960, i el van destinar com a vicari a Nules, i l'any següent com a rector de Culla, on estaria uns anys. També va fer de mestre des de 1963, i ja va manifestar interès per la història, art i arxius del poble. El Nadal de 1980, apareix a Atzeneta el butlletí L'Aigua Nova, que li permet publicar els seus primers treballs, abans de donar el salt qualitatiu cap a mitjans de més abast. Pel mateix motiu, es trau el carnet d'investigador per a accedir als arxius de València, Tortosa, Madrid, etc. Fins i tot va anar al Palau de Liria a veure si hi havia documents del senyoriu d'Híjar (antics senyors de l'Alcalatén), d'on el van enviar a Épila. El 1997 queda com a rector d'Atzeneta i Benafigos i de nou va dedicar el seu treball i activitats al seu poble. A les primeries del 2004 se li diagnosticà una greu malaltia i moriria al Prat de Llobregat, a casa del germà, Juli, el 8 de maig de 2005, i el van enterrar a Atzeneta el dia següent. Historiador d'Atzeneta. A partir del primer article ja queda clar que serà la història d'Atzeneta el principal tema que tractarà, sempre basant-se en documents històrics. Molt rellevant és l'estudi que fa de les institucions del poble, També analitza el municipi a partir de la carta de població, i una institució desapareguda com l'Hospital. En l'aspecte eclesiàstic, ens parlarà de l'evolució de l'edifici de l'església, els seus elements com altars i devocions, l'orgue, l'incendi que va patir, les visites pastorals,

les festes i processons...

En onomàstica, s'ocuparà dels cognoms del poble en diversos temps i també de la toponímia, començant pels carrers i seguint pels masos i la infraestructura ramadera de la Setena.

Va descriure l'evolució del nucli urbà des de la conquesta, amb especial atenció a construccions com la murada, el palau del Comanador, l'hospital, l'església i ampliacions... sense deixar de banda els peirons, capelles i ermites, i en especial el seu entrançable Castell, objecte de diversos treballs.

Adonar-se'n de la importància dels documents de l'arxiu de Culla per a Atzeneta el va portar a incloure els altres pobles de la Setena de Culla. Sempre va refusar l'adscripció d'Atzeneta (i de Vistabella i Benafigos) a la comarca de l'Alcalatén.

4.- Ricardo Miralles Porcar, missioner.

El pare Ricard Miralles, conegut popularment com "el Barbas", donada la seua extensa barba, va ser un destacat religiós i missioner del

Bisbat de Segorb-Castelló.

La seua obra més destacada va ser a Burkina Faso, especialment a la població de Safané, on va arribar al 1968 i va ser el primer missioner. Ací va tenir una gran influència en la seua tasca missionera i educativa que encara avui es manté amb la presència dels Pares Carmelites.

La seua tasca evangelitzadora i de desenvolupament de la zona va ser molt important: escoles i educació dels xiquets, alfabetització, potabilització d'aigües i altres.

El pare Ricard Miralles na néixer a Atzeneta del Maestrat el 1928 i va morir el 1993 a Safané, on està enterrat.

Les associacions parlen

Ames de casa d'Atzeneta

SOPAR DE SANTA ÀGUEDA

- El dia 3 de febrer vam celebrar la festa de la nostra patrona, Santa Àgueda, amb una missa, un sopar, i un poc de música. Al sopar van assistir 100 sòcies. La vetllada va estar molt animada.
- Animem a totes les sòcies a participar en les diferents activitats que es van programant.

Una salutació
LA JUNTA

Des del Porrejat

Javier Cuevas

CONTRA TOT PRONÒSTIC.

Entrem en una estació més propícia per a la pràctica del futbol que el llarg i fred hivern. Una estació acolorida que ens ajuda més, si cap, a seguir sorprenent a propis i estranys.

Ens hem proposat anar partit a partit sense mirar la taula classificatòria, o almenys, sense que ens obsessione aquesta bona posició que ocupem.

La taula classificatòria és un element motivador, que dóna força i ajuda a seguir esforçant-se i a donar el millor de nosaltres. Però en ocasions, pot ser un element contrari als nostres interessos, perquè tot i que estem en una posició de privilegi, això ens crea una tensió a la que molts jugadors no estan acostumats. És així com estem aprenent tots junts a suportar aquesta pressió, divina pressió d'altra banda, que ens crea la necessitat imperiosa d'haver de guanyar cada partit per seguir l'estela dels millors com si el contrari fos un fracàs absolut. Estem entrant en la recta final de la temporada, una recta final que es presenta il·lusionant i plena de reptes. El primer repte que ens hem marcat és el de demostrar-nos a nosaltres mateixos el que som capaços de fer. Estem entre els tres millors equips de la nostra lliga, per davant d'equips poderosos com el Vinaròs, i això és digne d'elogi. Més encara si tenim en compte que el nostre equip es troba nodrit només amb jugadors del poble, alguns d'ells molt joves i amb poca experiència

Som un equip que ha anat superant objectius, un a un, sense por a que el següent siga enca-

ra més exigent. L'objectiu de fer equip ha quedat ja molt lluny, ara volem lluitar per seguir creant il·lusió fins a l'últim partit de lliga. No serà fàcil, ens vindran dificultats que haurem de superar tots junts com hem fet fins a la data. L'adversitat més gran se'ns presentava ja en pretemporada, amb la lesió greu d'Héctor Ferreres, de la qual es troba ja recuperat. I sumem ara la pèrdua d'un gran jugador, Mario Foyes. Una pèrdua que ens alegra enormement, ja que ha sigut fitxat per l'amateur del C.D. Castelló, el qual milita en la Regional Preferent, categoria on Mario podrà demostrar tota la seua vàlua com a jugador. Des de la plantilla de la U.D. Atzeneta li desitgem tota la sort del món i li donem les gràcies per haver-nos demostrat que amb humilitat i treball es poden aconseguir moltes coses en la vida.

No ens queda més que aprendre a jugar sense aquest gran jugador, esperant que el seu esperit lluitador ens contagie la resta de partits. És moment de fer pinya més que mai, de fer-nos més forts i de seguir mi-

llorant pensant en grans objectius.

Serà al finalitzar la temporada quan farem valoració de tot el que hem aconseguit i quan ens adonem realment del mèrit que té el que estem fent. Ara ens queda un últim esforç, un més i mig de treball i motivació que esperem ens porte moltes alegries a nosaltres i a la nostra afició incansable, que ens dóna suport allà on juguem i ens motiva per seguir treballant per estar en l'alt de la taula, perquè junts som millors.

2ª. Regional (1)		
POS	EQUIPO	PTOS
1	C.F. Torreblanca	58
2	C.F. Borriol 'B'	43
3	U.D. Atzeneta de Castellón 'A'	41
4	Vinaros C.F.	40
5	C.D. Chert	38
6	C.D. Vall D'Alba	38
7	C.F. U.E. Vilanova D'Alcolea 'A'	36
8	Calig C.F.	28
9	U.D. Benasal	28
10	Esportiu Rosell	28

Atzenetins pel món

Juanma Velasco

En el nom del fill

Diego Velasco, la precocitat de la maduresa

Diego també viu a Bristol, des de fa més d'any i mig. Es va anar amb els seus 18 anys i una maduresa superlativa completant l'equipatge, convençut que el seu canvi de país havia de formar part del seu procés d'aprenentatge.

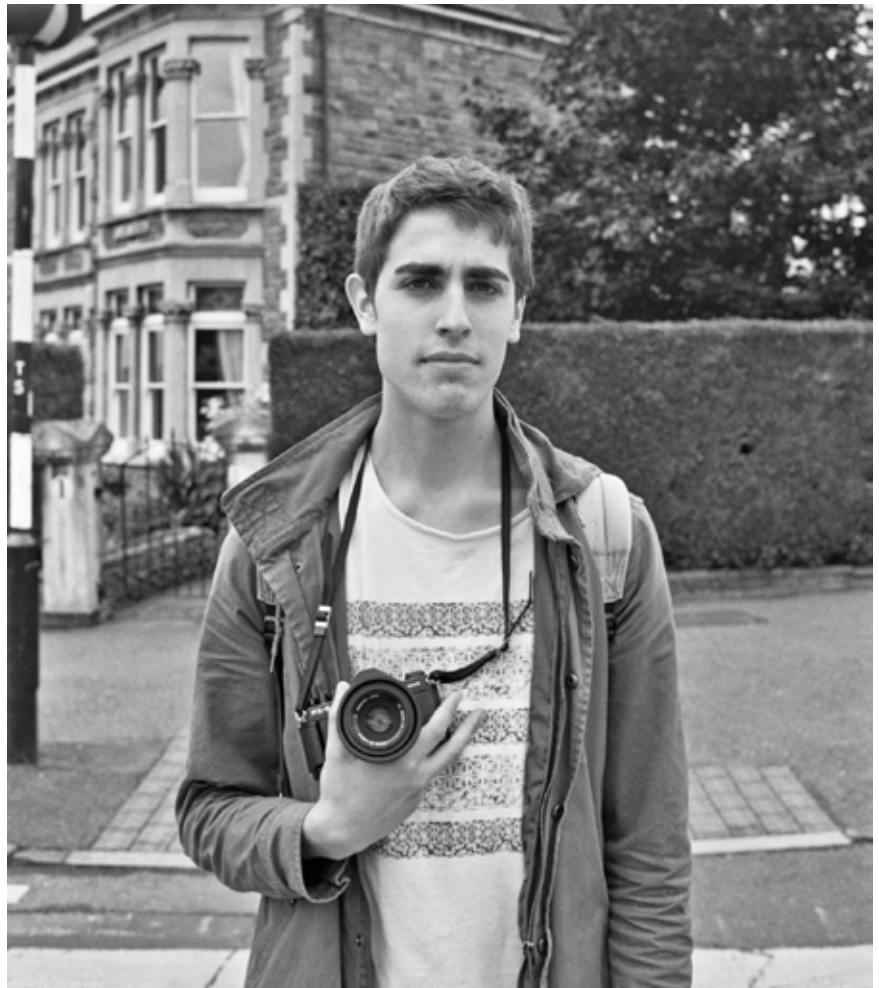
Conec bé a Diego, casualment també es cognomena Velasco i a més de compartir cognom i trajectòria existencial, també ens professem afectes recíprocs. Des que la seua personalitat va cobrar una independència preadolescent, la càmera de registrar la seua pròpia vida es va inclinar cap al cinema i es va obstinar a arribar a cineasta.

No sembla tenir pressa i, conscient de les dificultats afegides d'escollir una professió creativa i dependent del finançament, eixa pressa seria el més immediat dels factors per a un fracàs prematur. Fluïm diàriament. Malgrat la distància el percep proper, ajuda la tecnologia de la comunicació i açò mitiga la nostàlgia de "perdre" a un fill per a guanyar a un futurible director de cinema.

Desconec si arribarà a aconseguir el seu objectiu, però els qui arriben tenen el seu mateix perfil d'individus entusiastes amb fe en les seues capacitats. Ho esmicola ell.

- Per què Bristol, per què als 18, per què tan prompte?

Doncs si sóc sincer, les raons es difuminen en la meua memòria perquè no és alguna cosa amb

el que un pense tots els dies. Després d'una laboriosa recerca vaig arribar a la certesa que Bristol era suficient per a cobrir les meues ambicions a curt termini. Londres era la primera opció però el meu pressupost era i segueix sent modest.

Això de prompte és més relatiu. Potser el que és prompte siga

entrar a la universitat als 18. Jo necessitava eixir de casa, de la manutició familiar i sobretot dels límits de l'Alcalatén. Com ja havia estat viatjant per Espanya sol, no m'intimidava tant el fet de volar a una illa.

La veritat és que a vegades em pregunte com em vaig atrevir... la meua conclusió és que quan

més penses una cosa més dubtes a portar-la a terme, en tots els àmbits de la vida.

- Tota ciutat nova requereix la seua adaptació, el seu procés de familiarització amb l'idioma, amb els costums, amb la idiosincràsia. Com ha sigut el teu?

El procés d'adaptació ha sigut ràpid i natural, en quant a clima i idioma sobretot. L'idioma cada vegada és menys barrera. N'estic prou satisfet del meu anglés. El meu nivell de comprensió depèn de cada interlocutor, però en general entenc el 90-95% de el que la gent diu.

Els costums encara no formen part de la meua personalitat. Rarament dine a les 12:00 i pocs dies sope a les 19:00. Les "chips" o patates fregides sí que entren dintre del meu estómac setmanalment.

- Assenyalaries alguna fita vital que et portara a voler ser cineasta o va succeir d'una manera progressiva?

No especialment, està succeint de manera progressiva. Un es va encontrant en cada experiència, amb cada èxit però sobretot amb cada fracàs. Sempre he sigut molt observador i curiós. Qualitat que espere conservar durant tota la meua vida.

Gràcies l'esport amb el que vaig créixer, freestyle futbol, l'art d'expressar-se amb una pilota de futbol mentre es realitza diversos trucs amb qualsevol part

del cos, vaig començar a editar vídeos relacionats en aquesta temàtica que em va servir per a agafar tècnica.

Més endavant vaig començar en la fotografia. Un fet curiós és que vaig començar a aprendre, a través d'Internet, teoria sobre la fotografia un any abans de comprar-me la meua primera càmera.

La fotografia em va portar a apreciar la imatge com a tal. Després em vaig adonar que les imatges en moviment i el so aporten més dimensions al missatge i per tant impacta més. Perquè al final el que es tracta és d'impactar, d'existir i de perdurar en la memòria de l'espectador.

- El teu primer curt, precoç, als 16, el vas titular "Desespero" què va significar per a tu? Si el

tornares a rodar seria semblat en el present o el teu aprenentatge t'ha canviat la lent?

Va significar moltes frustracions abans, durant i després de rodar, però puc reconèixer que es van compensar amb alegries.

Per als que no ho sapigueu, vaig rodar unes escenes en el cementeri d'Atzeneta, així que podreu suposar que la història no és convencional.

També va significar un inesperat viatge a Dinamarca on vaig veure el meu curt projectat en una pantalla prou més gran que la del meu ordinador.

- Com compagines a Bristol les teues activitats per a sobreviure en l'econòmic amb les pròpies del cinema?

Tinc un treball a temps parcial en hosteleria que em permet mantenir la flexibilitat horària i diària que les meues ambicions requereixen. A banda, els caps de setmana treballo com a fotògraf en varies discoteques, la qual cosa m'ajuda a millorar les meues habilitats socials. Porte treballant en aquests llocs nocturns pràcticament des que vaig arribar en setembre de 2016.

- Quantes pel·lícules has vist en l'últim any? Recomanans tres d'elles i qualifica-les amb una sola paraula.

Durant el 2017 vaig visionar 179 pel·lícules. A banda de les que

puc veure a casa, sempre intente veure dos pel·lícules en el cinema cada setmana.
Get Out (2017), necessària.
Into the Wild (2007), alma.
Mother (2017), locura.

- Em consta, per raons òbvies de proximitat, que els teus directors de capçalera són, en la seua majoria, autodidactes i que tampoc tu has volgut que l'academicisme et condicione la teua creativitat. Açò segueix sent així?

De moment estic còmode així. Inclús ara és més fàcil que mai ser autodidacta. Amb l'Internet, pots accedir a una gran varietat de recursos, la majoria gratuïts. A més, cada vegada hi ha més llibres més especialitzats. El cinema i en general el sector creatiu s'ha democratitzat molt, per a bé i per a mal. Per a bé perquè la gent en pocs recursos econòmics pot arribar a crear oportunitats que abans eren inimaginables. I dic "crear" perquè el tindre tots tenen, perquè bàsi-

cament si estàs viu i amb bona salut ja tens l'oportunitat de fer qualsevol cosa. Però portar-lo a terme és on resideix la dificultat i l'emoció. I per a mal, perquè hi ha molta més competitivitat...la població creix, junt amb el capitalisme i l'ego. Aquest últim intente que disminuisca en mi. Per altra banda, tampoc he descartat completament l'academicisme. També té coses positives òbviament, però no, el títol universitari no la considere una d'elles.

- Quins projectes has realitzat durant la teua etapa britànica? Quins estan pendents de consolidació?

La setmana passada vaig rodar un curt per a una competició en una càmera de pel·lícula de rotlló SUPER 8, i no em referisc a la pel·lícula de J. J Abrams, jeje. En març del 2017 vaig tindre l'oportunitat de fer un curs de 3 mesos subvencionat per l'Acadèmia del Cinema Anglès, on vaig grabar un curt com a co-

director. El curt va ser seleccionat per un festival de Londres, on també vaig tindre el plaer d'assistir. Però el desembre vaig intentar rodar un curt pel meu conte i em vaig quedar a meitat camí degut a uns quants contratemps i problemes de producció. Em vaig gastar 800 lliures (casi 1000 euros) en un projecte inacabat i que segurament queda així. Encara que no pinte molt bé, no m'arrepentisc

massa d'haver-ho fet ja que vaig aprendre molt i espere no tornar a cometre els mateixos errors. Tinc guions "amanits" per al futur pròxim, però que encara no tinc idea quan els rodaré. El més important són els contactes, cada dia ho tinc més clar, sense contactes és molt difícil fer coses, especialment en aquest art col·laboratiu. Amb el temps he acabat per conèixer a bastant gent ací a Bristol i ara és qüestió d'insistir i d'estalviar un poc també!

- I les relacions socials? Assegues nostàlgia del teu, dels teus, d'Atzeneta?

Les relacions socials també han canviat molt respecte als àmbits atzenetins. Els primers mesos em va costar tindre relacions socials, però poc a poc he anat soltant-me. El curs de cinema que he esmentat em va ajudar a conèixer a gent en la que encara mantinc amistat i els cride per a que m'ajuden.

El treball també ha sigut decisiu en açò, ja que com treballe en una agència, cada vegada m'envien a un lloc diferent on hi ha gent que no coneixia abans. Ara puc dir que em senc còmode en la majoria d'àmbits socials, però també, de vegades, recorde el meu poble amb un somriure plàcid.

- Fins a quan tens pensat residir a Bristol? Quina ciutat t'agradaria la substituïra com la teua pròxima etapa?

Fins que les circumstàncies em porten a un altre lloc. No ho tinc del tot clar, però Londres sona amb força.

- Ja eres trilingüe? 18 mesos se t'han revelat com a suficients per a aprendre l'anglès amb plenitud?

No, encara no han sigut suficients... paciència i a la marxeta com es diu per ahí.

Tornarà, de visita, per l'abril. Alguns tenim ganes de veure'l amb aquest BIM a les mans.

El temps i la meteo a Atzeneta

Melchor Rovira Monfort

Hem acabat un hivern sec i lleugerament càlid

Vaig començar l'anterior article fent referència a l'oblit de vore ploure; doncs bé, des d'aleshores fins hui la cosa ha millorat: hem vist ploure, i fins i tot nevar! Però les dos coses tampoc sobreviuran massa temps a la memòria.

Vam acabar desembre com l'haviem començat: sense ploure. Les temperatures van ser les normals del mes, encara que va començar sent fred i va acabar sent càlid. Gener serà recordat per les elevades temperatures, 10'4°C de mitjana que superen en 2'7°C les que hagueren hagut de ser. Amb aquests valors, el passat gener és el segon més càlid des que tenim registres (1944), sols superat pel gener del 1955, que ja fa...

Com a efemèride de calor quedarà gravada la temperatura mínima de 16°C del dia 21, superant l'anterior rècord de nit càlida de gener que estava en 15°C el dia 24 de gener de 1980. Notícia també va ser que el dia Reis, després de gairebé tres mesos, vam vore ploure, fins i tot amb llamps, trons i granís. Va ser més el soroll que altra cosa, perquè tot el mes es van recollir 29'5 litres, el 85 % del normal.

El poble després de la nevada per sobre dels 800 metres el passat 5 de febrer

Febrer, per fi, ha sigut fred i humit. La temperatura mitjana del mes ha estat de 7'5°C, 1'2°C per baix de la mitjana. Feia temps que no teníem un mes tan fred. I aquest fred no és del que sol recordar la gent (fred sobtat i rigurós), sinó que vam tenir temperatures lleugerament baixes, sense ser exagerades, molt constants durant tot el febrer. La pluja s'ha repartit en dos temporals de gregal, un a l'inici del mes i l'altre al final. Entre els dos hem sumat 52'5 litres, un 35 % més de l'habitual. Al coincidir aquesta pluja amb el fred, hem vist nevar dos dies al poble, el 6 i el 27 de febrer, i resalte l'expressió vore nevar perquè la neu sols es va vore durant la caiguda del núvol a terra.

Núvols que amenaçaven temporal de gregal el passat febrer

En resum, l'hivern meteorològic que hem deixat enrere (desembre, gener i febrer) ha estat lleugerament càlid (mig grau per damunt del valor normal) i sec: 82 litres recollits, quan el promig de l'hivern és de 129 litres, un 63% del que haguera hagut de ploure. Amb aquesta situació de sequera crítica encarem la primavera, l'última oportunitat que els queda als núvols per evitar-nos la sentència final de l'estiu.

Cortina de neu damunt el poble la vesprada del 6 de febrer

Efecte barrera de les muntanyes

Dos situacions d'aquests darrers dies m'han portat a explicar quin paper juguen les muntanyes en la distribució de la pluja en funció del vent que acompanya la situació. Prou gent em va preguntar al febrer, sobretot el dia 6, com era possible que estiguera nevant a Vall d'Alba, Vilafamés... i ací no. La resposta: les muntanyes (després diré quines). I els darrers dies també he sentit que no s'entén que en quasi tota la península Ibèrica porten tres setmanes sense deixar de ploure i se'ls omplen els pantans, mentre ací no arriba res. La resposta, una altra vegada, les muntanyes.

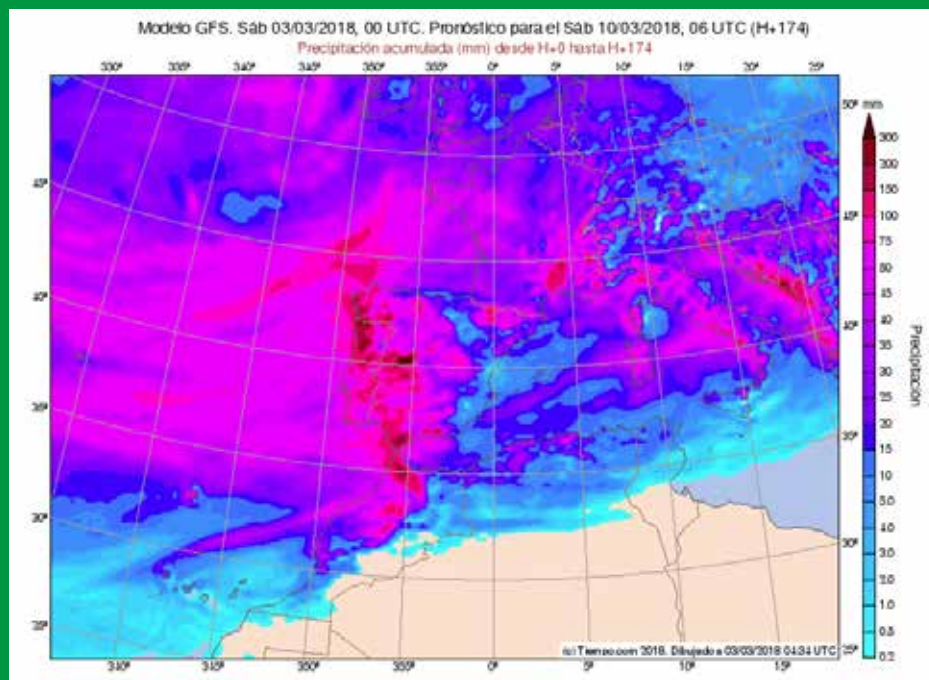
L'efecte barrera de les muntanyes va lligat a un altre efecte, anomenat efecte Föhn, que ja vaig explicar en un article del BIM fa uns anys. Per resumir, l'efecte barrera es diu així perquè les muntanyes fan d'obstacle al vent, i aquest es veu obligat a ascendir per superar-les. Si aquest aire és humit, mentre puja es va refredant, però la quantitat d'aigua que conté no varia, de manera que la humitat relativa d'aquesta massa d'aire anirà augmentant fins que se sature, es condense i es formen els núvols que deixen la pluja al vessant de les muntanyes encarades a aquests vents humits. En canvi, al vessant de sotavent, l'aire baixa sec i reescalfat perquè ha deixat l'aigua a l'altre costat de la muntanya. Aquest efecte és un dels principals agents que genera les particularitats del clima de cada lloc, en funció de com estan encarades les muntanyes dels seus voltants als vents humits.

En el cas concret d'Atzeneta, aquest efecte provoca que al poble siga molt difícil vore nevar. El vent més òptim per portar nevades a la província de Castelló és el gregal (vent del nord-est), perquè porta humitat i fred al mateix temps. Però al poble tenim uns obstacles, la Serra Engarceran i la Serra d'Espaneguera, que fan efecte barrera a aquest vent que deixa tota la seua aigua o neu al vessant marítim (Rosildos, la Serra, Benlloch...) i ací ja no arriba a precipitar. És el que va passar el dia 6 d'aquest febrer i sobretot el 7 i 8 de gener de 2010, quan tota la província es va despertar blanca quasi fins al nivell de mar menys una estreta franja que anava des de Meanes fins a les Useres passant per Atzeneta: per als que ens agrada la neu una desgràcia, per als meteoròlegs una ombra pluviomètrica.

Vesprada del 6 de febrer, s'observa l'efecte barrera que fan Espaneguera i la Serra, que retenen la nevada a l'altre vessant.

L'altre efecte barrera més conegut i més general a tot el vessant Mediterrani és quan plou a tot l'Estat menys ací, com passa darrerament. En aquest cas hem de parlar d'efecte barrera en plural perquè els vents humits de l'Atlàntic, impulsats per vents de l'oest o sud-oest, han de creuar molts sistemes muntanyosos que poc a poc van llevant l'aigua que contenia l'aire, fins deixar-lo més sec que una moixama quan ens arriba a nosaltres. A la gent del poble ens sobta que el ponent puga ser un vent humit, però sols cal anar uns pocs quilòmetres a l'oest (a l'altre vessant de la serra de Gúdar o a la Serra d'Albarrací) per vore ploure de valent amb aquest vent, allí deixa les últimes gotes que portava abans de vindre a escalfar-nos les cares. En el mapa adjunt es veu la pluja prevista la setmana de les festes de la Magdalena, i s'observa clarament l'efecte de les muntanyes, la gran quantitat d'aigua que cau a la meitat oest de la Península i la nostra ombra pluviomètrica; de fet, Castelló és el lloc d'Europa on menys pluja dona el mapa... si forem rusos o xinesos, els governants dirien que han desfet la pluja per poder gaudir de la festa, jo m'incline a pensar que han estat el mateixos núvols els que han decidit esperar-se a una millor ocasió.

Mapa de pluja acumulada durant la setmana de les festes de la Magdalena. La província de Castelló va ser la zona on menys va ploure de tot Europa a causa a l'efecte barrera i els vents aponentats.

Per acabar, dir que l'efecte barrera també té quelcom de positiu per als atzenetins: quan el vent que ens visita és llevant o xaloc, les nostres muntanyes estan preparades per exprimir-los fins la darrera gota i no deixar passar quasi res als de l'altre vessant de ponent.

RACÓ FOTOGRÀFIC

